

inshomovnoi pidhotovky suchasnoho zakladu vyshchoi osvity (Virtual educational environment in the system of foreign language training of a modern higher education institution)', *Pedahohichni nauky. Zbirnyk naukovykh prats. Vypusk LXXKhVII*, s. 198-203.

11. *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk (Philosophical encyclopedic dictionary)* 2002, hol.red. V.I.Shynkaruk, Kyiv: "Abrys", 742 s.
12. Spector, JM, Merrill, MD, van Merriënboer, J, Driscoll, MP, Hannafin, RD & Young, MF 2008, 'Handbook of Research on Educational Communications and Technology', *Lawrence Erlbaum Associates*, 894 p.

DOI 10.33930/ed.2019.5007.38(11-12)-2

УДК 1 (091) (477)

ОСНОВНІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ ФІЛОСОФІЇ В РАДЯНСЬКІЙ УКРАЇНІ 20 – 30-х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

MAIN VECTORS OF THE DEVELOPMENT OF PHILOSOPHY IN SOVIET
UKRAINE IN THE 20^s – 30^s of THE 20th CENTURY

I. В. Козій

Актуальність теми дослідження. У кожному періоді розвитку української філософії потрібно уміти відшукати ті ідеї які можна застосувати у сучасності. Адже як світові, так і українські філософи ставили іншим, а також самим собі ті філософські питання які турбували їх, були з ними упродовж усього їх життя. Але навіть ті періоди в українській філософії, про які з тих чи інших причин не хочеться згадувати також слід не забувати, вивчати їх та робити відповідні висновки.

Постановка проблеми. Саме таким періодом у вітчизняній філософії є її радянський період. На наш погляд його слід вивчити хоча б тому, щоб у майбутньому не допустити чогось схожого. Його слід проаналізувати та відпустити, щоб мати змогу рухатися далі, обравши такі вектори розвитку українського суспільства, які сьогодні найбільш повно закрийють ті питання та виклики, що постали перед Україною у ХХІ столітті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розробкою окресленої проблематики займалися такі

Urgency of the research. In each period of the development of Ukrainian philosophy, you need to be able to find those ideas that can be applied today. After all, both world and Ukrainian philosophers put the others, as well as themselves, the philosophical questions that troubled them and followed them throughout their lives. But even those periods in the Ukrainian philosophy that people do not feel like mentioning for one reason or another should not be forgotten, be studied, and result in appropriate conclusions.

Target setting. Such a period in domestic philosophy is its Soviet era. In the authors' opinion, it should be studied at least to prevent something similar in the future. It should be analyzed and released to be able to move forward, having chosen such vectors of the development of the Ukrainian society that today will most fully cover the issues and challenges facing Ukraine in the 21st century.

Actual scientific researches and issues analysis. Such scientists as I. Yakhot, T. Zakydalskyi, M. Rozhenko,

науковці як: І. Яхот, Т. Закидальський, М. Роженко, М. Олексюк, І. Бичко, В. Табачковський та інші.

Постановка завдання. Метою цієї розвідки є виокремлення, постановка та незаангажоване дослідження основних векторів розвитку української філософії радянського періоду 20 – 30-х років ХХ століття.

Виклад основного матеріалу. Стосовно розвитку філософії в радянській Україні періоду 20 – 30-х років ХХ століття слід приділити особливу увагу основоположним її концептам, а саме: діалектичному та історичному матеріалізму, співвідношенню діалектичного матеріалізму з природознавством, проблемам вивчення історії філософії, як української, так і світової. Причому слід усвідомлювати, що світова філософія подавалася під певним кутом і з відповідними коректуваннями, адже речники марксистської філософії мали чітко вибудований план, яким чином доцільніше проводити популяризацію і насадження власної доктрини.

Висновки. Отже можемо зробити висновок, що не зважаючи на усе вищезазначене, сучасним дослідникам історії української філософії жодним чином не можна нівелювати чи заперечувати факт існування феномену української радянської філософії. Її основоположні концепти можна критикувати, з ними можна не погоджуватися, але від них не можна відмежуватися.

Ключові слова: діалектичний матеріалізм, радянська філософія, марксизм, історіософія.

M. Oleksiuk, I. Bychko, V. Tabachkovskyi, and the others were engaged in the development of the outlined problems.

The research objective. The purpose of this research is to distinguish, formulate and carry out the impartial study of the main vectors of the development of Ukrainian philosophy of the Soviet period of the 20s-30s of the 20th century.

The statement of basic material. Regarding the development of philosophy in Soviet Ukraine in the 1920s and 1930s, special attention should be paid to its basic concepts, namely: dialectical and historical materialism, the relationship of dialectical materialism with natural science, the problems of studying the history of philosophy, both Ukrainian and world. Moreover, it should be borne in mind that world philosophy was presented at a certain angle and with appropriate adjustments because the spokesmen of Marxist philosophy had a clear plan for how to better promote and implant their doctrine.

Conclusions. Thus, it can be concluded that despite all the above, the modern researchers of the history of Ukrainian philosophy can in no way level or deny the existence of the phenomenon of Ukrainian Soviet philosophy. Its basic concepts can be criticized, you can disagree with them, but you cannot dissociate yourself from them.

Keywords: dialectical materialism, Soviet philosophy, Marxism, historiosophy.

Актуальність теми дослідження. В українській історіософії так чи інакше існують періоди чи проблеми які висвітлені доволі побіжно, або не висвітлені зовсім. Але, на наш погляд, не можна досліджувати історію української філософії фрагментарно та вибірково. Помилково також буде диференціювати її на перспективні та не перспективні періоди для аналізу та дослідження. І не важливо також, що одні періоди в історії вітчизняної філософії широким загалом вважаються мало перспективними, ідеологічно заангажованими. Тими, які у скарбницю української філософії не привнесли якихось значних здобутків. Адже для отримання адекватної картини, очевидно, слід ту чи іншу проблематику вивчити усесторонньо не дивлячись на негативний “шлейф” який може супроводжувати той чи інший період

еволюціонування української філософії. Саме до таких “темних плям” в українській філософії можна віднести її радянський період. Але, якщо підійти до розгляду задекларованої проблеми не заангажовано, стане очевидним, що з метою отримання об’єктивних висновків слід однаково скрупульозно вивчати усі періоди. Лише таким чином можна забезпечити ту історичну тяглість яка постане перед дослідником української філософії. Відтак можемо констатувати, що радянський період у розвитку вітчизняної філософської думки ще очікує своїх дослідників, хоча б тому, що його варто вивчити та в подальшому “відпустити” і продовжувати рухатися далі.

Постановка проблеми. Стосовно розвитку філософії в радянській Україні періоду 20 – 30-х років ХХ століття, можемо констатувати той факт, що домінували ті концепти які мали безпосереднє відношення до філософії марксизму, а саме: проблеми діалектичного та історичного матеріалізму, співвідношення діалектичного матеріалізму з природознавством, вивчення історії філософії (причому світова філософія подавалася під певним кутом і з відповідними корегуваннями). Слід зазначити, що речники марксистської філософії мали чітко вибудований план, яким чином доцільніше проводити популяризацію і насадження власної доктрини. У цьому контексті доречно буде згадати річний “План науково-дослідної роботи Інституту філософії та природознавства”. За цим документом діалектичний та історичний марксизм поділили за такими темами. Насамперед виокремили площину власне філософії. До неї зарахували такі питання як: проблема вивчення ленінського етапу у філософії, трактування матеріалістичної діалектики як логіки та теорії пізнання, аналіз закону єдності протилежностей. Наступним вичленували сектор історичного матеріалізму. Тут вивчали такі питання як: доведення закономірності існування перехідного періоду з подальшим будівництвом соціалізму, трансформування буржуазно-демократичної революції у соціалістичну, значення ленінського етапу в історичному матеріалізмі, марксистсько-ленінська теорія війни тощо. І врешті слід згадати так званий антирелігійний сектор, де досліджувалися такі проблеми як: соціальна функція релігії крізь призму вчень речників марксистської філософії, критика так званого плеханівського атеїзму, нівелювання класів та стрижневі задачі антирелігійної кампанії, аналіз основоположних чинників критики релігії раннім Марксом, дослідження проблеми походження християнства. Саме на аналізі задекларованих аспектів зупинимося у своїй розвідці.

Аналіз основних публікацій. Розробкою окресленої проблематики займалися такі науковці як: І. Яхот, Т. Закидальский, М. Роженко, М. Олексюк, І. Бичко, В. Табачковський та інші.

Метою статті є незаангажований аналіз основних векторів розвитку української філософії радянського періоду початку ХХ століття.

Виклад основного матеріалу дослідження. Говорячи про феномен української радянської філософії, потрібно зазначити, що у сучасному вітчизняному філософському дискурсі чимраз частіше піднімається задеклароване питання. Для прикладу В. Гусев, пишучи про дане питання, доходить висновку, що як правило у площину історико-філософських досліджень потрапляють події, що уже мають власну історію (хоча б п’ятдесят років). Відтак, на думку критика, у випадку з українською радянською філософією має пройти ще кілька десятків років перш ніж можна буде її аналізувати [2]. Інший дослідник філософії окресленого періоду О. Білий, пишучи про стрижневі концепти української радянської філософії

наголошує, що вона заслуговує на вивчення у таких площинах як: культурна, соціальна, політологічна, психологічна та інші [1]. Р. Кобець своєю чергою доволі слушно зауважує, що до діалектичного та історичного матеріалізму нове покоління науковців відноситься уже як до певного обтяжливого, але необхідного елементу філософії [4]. А. Лой приходить до висновку, що як така “радянська філософія” сформувалася досить пізно, а до того можна було спостерігати феномен “примітивної псевдофілософії” [5].

Слід зазначити, що насадження марксистсько-ленінської ідеології відбувалося доволі масштабно. На його реалізацію були “кинуті” усі можливі ресурси якими володіла комуністична партія. Так, практично всі українські підручники того часу зорієнтовані на тотальну популяризацію марксистської філософії. Для прикладу у світ вийшли такі видання: “Конспект лекцій з історичного матеріалізму”, “Етюди по філософії марксизму”, “Марксистська хрестоматія”, “Діалектичний матеріалізм”, “Діалектичний матеріалізм для вишів і втишів” та багато інших. Серед їх авторів можемо назвати С. Семковського, В. Юринця, Г. Єфименка, В. Бойка, О. Бервицького, Р. Левика, Т. Степового. Перелічені автори та багато інших, їм подібних, у своїх працях піднімали різноманітні питання які мали дотичні до діалектичного матеріалізму. Це і проблеми діалектики Гегеля, і гносеологічні аспекти матеріалізму Феєрбаха, стрижневі аспекти критики метафізичного та механістичного світоглядів, інтерпретація проблем матеріалістичної діалектики, проблеми діалектичної логіки тощо. Також були проаналізовані проблеми історичного матеріалізму.

Якщо узагальнити основні напрями, якими займалася історико-філософська спільнота в зазначений відрізок часу, можна виокремити низку найбільш знакових для ідеології марксизму. Серед них: історія марксистсько-ленінського вчення як такого яка супроводжувалася і очевидно підсилювалася в науковому аспекті працями їх попередників. Разом з тим проводилася політика критиканства так званих “реформістів” та “ревізіоністів” марксизму. Також активно вивчалася історія як української, так і світової філософії, але в руслі тих концептів, які були прийнятні марксистській ідеології. Відтак, якщо той чи інший філософ, або вчення загалом, не вписувалися в концепцію марксистської філософії, то вони або відкидалися взагалі, або ж певним чином “підретушовувалися” і ставали більш лояльними до основних концепцій марксизму.

Саме у такому дусі вивчалася історія світової філософії від античності до сучасної європейської та американської філософії ХХ ст. Тлумачення вітчизняної філософської думки також зазнало подібних трансформацій, хоча слід зазначити, що головна увага була спрямована на XVIII – ХХ ст.

Стосовно дослідження українськими науковцями світової філософської спадщини можемо виснувати, що у цьому плані дійсно велася доволі ґрунтовна робота, але знову ж таки констатуємо, що і тут була присутня певна вибіркковість та упередженість. Іншими словами були спроби “підігнати” низку філософів і філософських напрямів у формат марксистської філософії. Очевидним також є той факт, що так звана новітня філософія марксизму не могла цілком ігнорувати здобутки попередньої світової філософії. Для надання своїй ідеології більшої ваги у науковому аспекті, речники марксизму з необхідністю повинні були спиратися у своїх міркуваннях на авторитетні думки європейських філософів. Тому ті філософи, які “вписувалися” у формат марксистської доктрини усебічно популяризувалися, тоді як, для прикладу,

представники ідеалістичної філософії критикувалися і проголошувалися як мінімум ворогами марксизму.

Аналізуючи дослідження тогочасних українських науковців європейської філософії, можна помітити той факт, що основними об'єктами їх наукових пошуків була філософія Нового часу, а саме проблеми французького та англійського матеріалізму, що не викликає особливого подиву, адже для формування солідного філософського підґрунтя речникам марксистської філософії потрібно було заручитися авторитетними попередниками. Відтак, у руслі вищезазначеного студіювалися такі філософи як: Ф. Бекон, Р. Декарт, П. Гасенді, Т. Гоббс, Д. Локк, Г. Лейбніц, Б. Спіноза та багато інших, тих які своїми філософськими доктринами допомогли б надійніше закріпити на авансцені світової філософії нове марксистське вчення.

Так, В. Асмус у своїх працях “Діалектичний матеріалізм і логіка”, “Нариси з історії діалектики у новій філософії” провів дослідження стосовно основних парадигм еволюціонування діалектики в доктринах ключових представників німецької класичної філософії. Також дослідник написав доволі ґрунтовну працю під назвою “Діалектика Канта”. У цьому контексті слід зазначити, що праць які були присвячені філософії І. Канта було доволі багато, адже згаданий філософ для марксистської доктрини “дав” низку положень, які у подальшому відіграли роль стрижневих концептів філософії марксизму. Відтак філософію І. Канта досліджували такі науковці як В. Юринець “Естетика Канта у марксовському освітленні”, О. Мілославін “До критики основних проблем філософії Канта”. Інший “культовий” для марксистської філософії німецький мислитель Г. В. Ф. Гегель також не був залишений поза увагою. Серед доволі великої когорти дослідників творчості мислителя можемо зокрема назвати І. Очинського “Філософія Гегеля”, М. Динника “Вчення Гегеля про випадковість”, Т. Степового “Гегель і Ленін”, С. Семковського “Гегелівська та марксистсько-ленінська діалектика природи”, О. Бервицького “Гегелівська критика раціоналізму, емпіризму та критицизму”. Таким чином можемо висувати, що популяризаторська “машина” марксистської ідеології намагалася використовувати усі можливі чинники, які б допомогли їй успішно насаджувати власну доктрину серед усіх верств населення. Саме тому для переконання кожної з них використовувалися ті важелі впливу, які могли б найбільш дієво вплинути на зміну їх світоглядних позицій на користь ідеології марксизму.

Поряд з вивченням філософських доктрин представників європейської традиції філософування, дослідники того часу приділяли увагу і вітчизняним мислителям, яких вони аналізували навіть більш прискіпливо ніж зарубіжних, адже філософська традиція початку ХХ ст. була доволі тісно пов'язана із попередніми здобутками в царині еволюціонування саме національної філософії. Тому, якщо того чи іншого українського філософа слід було піддати гострій критиці, в хід йшли найбільш радикальні засоби переконання. Але так чи інакше подібним дослідникам історії української філософії з необхідністю доводилося звертатися саме до вітчизняних мислителів. І хоча головню ті висновки, до яких приходили заангажовані марксистською ідеологією критики, були великою мірою упереджені усе ж можна стверджувати про своєрідну популяризацію ними української філософії як такої.

Слід зазначити, що не зважаючи на подібне активне пропагування як світової, так і української філософії в самій Україні на кінець 30-х років ХХ століття склалася не досить сприятлива картина в плані подальшого розвитку

вітчизняної національної філософії зокрема та культури загалом. Відтак розпочався процес ідеологічного пресингу усього, що мало національне коріння, тобто могло бути ідентифіковане як українське. Як наслідок, ті науковці, праці яких активно вивчали та популяризували, тепер опинилися в опалі промарксистськи налаштованих критиків. Так, для прикладу, В. Винниченка було звинувачено в націоналізмі та фашизмі. А знаного українського мислителя Д. Донцова активно критикували та переслідували (В. Юринець “Новий ідеологічний маніфест українського фашизму”, Є. Маланюк “Послання”, В. Коряка “З літературного життя”) [3, с. 533-541].

Але не дивлячись на факт тотального пресингу усього українського, можемо стверджувати, що в 20 – 30-ті роки ХХ століття в культурному житті України відбувалися і деякі позитивні зрушення. У цьому контексті В. Юринця та його учня П. Демчука можна зарахувати до популяризаторів української культури. Названі дослідники здійснили ґрунтовний аналіз творчості низки українських письменників та поетів. Серед них: Т. Шевченко, П. Тичина, М. Хвильовий. В альманасі “Літературний ярмарок” В. Юринець здійснив спробу, шляхом ведення своєрідного діалогу, поєднати творчість сучасних йому митців з класиками світової літератури (Й.-В. Гете, О. де Бальзак, В. Вітмен). В результаті подібного симбіозу повинен був викристалізуватися митець нової генерації. Серед його основних рис дослідник називає серед інших безкласовість, а також трактування основних ленінських принципів не догматично, а проявляючи певну діалектичну мобільність. В цьому літературному пасажі мислителя, на наш погляд, можна відшукати паростки своєрідного протесту проти існуючого тоді політичного режиму.

Над проблемами філософії культури також плідно працював П. Демчук якого можна вважати спеціалістом з історії некласичної західної філософії. Свої ґрунтовні знання він активно екстраполював на український ґрунт. Так, в дослідженні “Шевченко та його вчителі філософії” критик проаналізував творчість українського генія крізь призму впливу на нього низки світових мислителів.

Слід зазначити, що в тогочасній Україні доволі активно велось культурне життя. При цьому був залучений чималий культурний потенціал як сучасників, так і їх відомих попередників. А отже можна стверджувати, що це був період зародження багатьох культурницьких проектів, більшість з яких, із зрозумілих причин, так і не вдалося повною мірою зреалізувати. Але тим не менше подібні події можуть свідчити про загальні настрої українців, які і в часи культурної окупації не забували власної багатой автентичності.

Серед найбільш відомих культурних проектів можемо назвати вчення про світову культуру, яка виступала певною системою культів. Серед авторів такого вчення можемо назвати М. Семенка та Г. Шкурупія. Їх погляди були висвітлені у працях “Постановка питання в теорії мистецтва переходової доби (Панфутуристичний маніфест)”, “Маніфест Марінетті і панфутуризм”, “Мистецтво як культ”. Серед основних ідей цього мистецького напрямку можна виокремити думку щодо нівелювання буржуазної ідеології і заміни її на ідеологію пролетаріату. У цьому контексті показовою є теза М. Семенка про місце ленінського діалектичного методу практики який, на переконання дослідника, виступав певною методологічною основою для нормального функціонування та навіть еволюціонування світового культурного поступу.

Відтак культура тут виступає як певна система декількох культів, які приходять до своєї мети власним індивідуальним шляхом. У цьому контексті

засновники панфутуризму вичленували основні закони розвитку того чи іншого культу в контексті еволюціонування ключових світових мистецьких трансформацій. Такими законами у них виступали закон деструкції і закон конструкції. Більше того, характеристики цих двох законів критики намагалися екстраполювати на закони суспільної класової боротьби, з якої у подальшому формуються такі компоненти як наукова тактика, організована практика та політика. Намагаючись прив'язати власну концепцію до теорії марксизму, популяризатори панфутуризму замінили категорії “зміст” та “форма” на більш прийнятні – “ідеологія” та “фактура”. Адаже на їхнє переконання ідеологія у цьому контексті виступає як деякий вольовий фактор мистецтва, що є залежним від бази (згідно основного закону Маркса), а фактура у свою чергу покликана матеріалізувати теорію (ідеологію) на практиці. Із вищезазначеного дослідники зробили наступний висновок про те, що саме ступінь еволюціонування і функціонування виробничих сил напряду пливає на подальше життя чи подальший занепад культу. Віддаючи данину часу панфутуристи стверджували, що феномен комуністичної революції виступає одним з ключових факторів нівелювання економічних передумов буття культу мистецтва.

Відтак, на їхню думку, відбувається процес стрибка до культу “великої техніки”. Подібні процеси розглядалися як певна ціль комуністичного мистецтва. Як наслідок, ідучи за їх логікою, на комуністичне мистецтво покладається роль своєрідного пропагандиста науки і техніки, а відповідно і стрижневих підвалин людської діяльності. Висновок, до якого приходять речники панфутуризму такий – на перший план практичної реалізації основних завдань нового комуністичного мистецтва повинні вийти засоби виробництва, техніка які були б позбавлені власних індивідуальних характеристик, а натомість отримують деякий універсальний пріоритетний статус. В результаті таких процесів культ “великої техніки” знаходить свій розвиток в безкласовому суспільстві і як наслідок підпорядковує собі інші культу. На цьому прикладі можемо спостерігати у який спосіб і в якому руслі можливим був розвиток культури та мистецтва в Україні згаданого періоду. Очевидно, що на теренах де домінувала нова ідеологія марксизму можливими були як правило лише ті культурницькі проекти які функціонували в заданому партією “єдино істинному” руслі.

Говорячи про основні постаті та проекти які стосувалися культурного життя України перших десятиліть ХХ століття не можна не згадати у цьому контексті особу Миколи Хвильового, одного з найбільш знаних культурних діячів того періоду. Сфери його зацікавлень були найрізноманітнішими. Це і поет, і прозаїк, і публіцист, і засновник низки організацій (ВАПЛІТЕ, “Урбіно”, “Пролітфронт”). Серед його найбільш знаних праць: “Камо грядеши”, “Думки проти течії”, “Апологети писаризму”, “Україна чи малоросія?”. У своїй культурологічній концепції дослідник намагався поєднати основні віхи розвитку української і світової культури. При цьому були залучені такі науковці та течії як: М. Данилевський, О. Шпенглер, основні концепти марксистсько-ленінського вчення, “філософії життя” тощо. Як наслідок Микола Хвильовий зробив низку цікавих та оригінальних висновків які стосувалися функціонування світової культури. А якщо подивитися на його ідею “азіатського ренесансу” дещо під іншим кутом, можна по новому витлумачити роль та місце української культури в еволюціонуванні культури світової. Уже тоді мислитель піднімав питання про принципову інакшість української

національної ментальності від російської ментальності. Причини цієї інакшості він вбачав в основних світоглядних орієнтирах згаданих народів, де Україна була зорієнтована на Захід, тоді як Росія пов'язувала свій подальший розвиток зі Сходом. Більше того, в кращих традиціях О. Шпенглера, мислитель розмірковує про потенціал Європи, який у багатьох аспектах вже вичерпався, тоді як Українська культура, з одного боку такий потенціал накопичувала впродовж багатьох століть, а з іншого – була близька до Європи як територіально, так і ментально. Саме тому на Україну мислитель покладав місіонерську роль, що полягала у культурному “порятунку” Заходу.

У 1930 році, на зустрічі з партійним осередком інституту “червоної професури” Сталін зробив поділ у середовищі філософів і виділив два основні вектори чи “ухили” (на його думку). Цими ухилами були механіцизм та “меншовицтвующий ідеалізм”, а вже у січні 1931 року почалися філософські “чистки” і на Україні. В “механістичній” ревізії марксизму-ленінізму було обвинувачено С. Семковського, натомість В. Юринця – в “ідеалістичній”. Як наслідок в тому ж таки році звільнили з посади директора Інституту філософії ВАУМЛІНу В. Юринця, репресували під виглядом “контрреволюціонера і шпигуна” П. Демчука.

У 1936 році виходить номер журналу “Под знаменем марксизма” у якому в статті “К итогам борьбы на философском фронте Украины” заступник директора Інституту філософії ВАУМЛІНу М. Шовкопляс розставляє усі крапки над “і” поділивши філософів на свій лад. За таким поділом Я. Білярчик, П. Демчук, Є. Гірчак, В. Юринець, Т. Степовий, Г. Овчаров, М. Логвин “опиняються” в групі “націоналістів-фашистів”; О. Бервицький, Р. Левік, Я. Блудов, О. Андріанов, Н. Білярчик, О. Милославін, Д. Ігнатюк “стають” членами “контрреволюційної групи меншовицько-зінов’євських елементів”; М. Нирчук, Я. Розанов та низка інших науковців “опинилися” в таборі “блоку націоналістів і троцькістів”; а С. Семковський, Г. Єфименко та Ф. Гофман потрапили до “болота”, що слідувало за “троцькістами та націоналістами”. І це були не просто звинувачення. Усім переліченим вони загрожували не лише посадами, свободою, але і фізичним знищенням.

Такі і подібні речі проходили також серед представників інших культурних професій. Так, для прикладу, в 1933 році було розгромлено творчу групу театру “Березіль”, а його ідейного натхненника та керівника Леся Курбаса звинувачено у “фашизмі” та заслано на Соловки. А в 1935 році піддають арешту письменника М. Куліша і “члена націоналістично-терористичної групи професора Зерова”. У 1937 році перестає існувати ВАУМЛІН.

Тим не менше, якщо зробити деякі поправки на пануючу тоді ідеологію, яка була під повним патронатом комуністичної партії можна констатувати, що степінь зацікавлення історією української та світової культури і філософії був на доволі високому рівні. Слід також зазначити про той факт, що вітчизняні науковці були позбавлені можливості неупереджено та об’єктивно займатися науковою діяльністю. Їх філософські “здобутки” повинні були йти в такт з основними положеннями комуністичної партії, де велика частина була наповнена не науковими фактами, а збіркою низки популістської риторики, котра зрозуміло жодної наукової цінності не несла. Тим не менше багато українських науковців того часу спромоглися проводити фундаментальні наукові дослідження насамперед з історії української філософії, українською мовою, з використанням української філософської термінології. Тому можемо

виснувати, що вітчизняні науковці того часу мали сміливість піднімати власні філософські питання, які відображали проблеми саме української національної філософії і культури. І очевидно, що саме завдяки і їх старанням, українська філософська традиція не зникла і в подальшому мала змогу відродитися та розвиватися далі [3, с. 542-544]. Отже потрібно наголосити, що не дивлячись на домінування тоталітарного режиму в Україні на початку ХХ століття, все ж таки можна було спостерігати низку культурних (і філософських) зрушень які дають підстави вважати, що в Україні зазначеного періоду функціонувала своя оригінальна філософія, яку, однак, потрібно було шукати в контексті радянської ідеології.

Висновки. Таким чином можемо зробити висновок, що не зважаючи на усе вищезазначене, сучасним дослідникам історії української філософії жодним чином не можна нівелювати чи заперечувати факт існування феномену української радянської філософії. Її основоположні концепти можна критикувати, з ними можна не погоджуватися, але від них не можна відмежуватися. Адже тим самим ми з необхідністю порушимо історичну тяглість, історичний детермінізм, не зможемо адекватно та коректно вибудувати ланцюжок причинно-наслідкових зв'язків тих подій, які мали місце в минулому, для того, щоб мати змогу об'єктивно говорити про сьогоднішнє і майбутнє. Сучасна українська філософія не виникла на порожньому місці. Очевидно, що для свого сьогоднішнього розвитку вона використала здобутки попередніх поколінь. І якщо минуле нашої філософії було саме таким, то потрібно мати сміливість його об'єктивно дослідити, дати певні незаангажовані оцінки, а вже тоді рухатися далі. Саме такі завдання слід поставити перед сучасними науковцями, тими, які для своїх досліджень оберуть окреслений період в розвитку вітчизняної філософської думки.

Список використаних джерел:

1. Білий, О 2009, 'Самоцензура і філософський дискурс', *Філософська думка*, № 3, с. 20-22.
2. Гусев, В 2009, 'Ув'язнена філософія: діамат та істмат vs червоний позитивізм та червоний екзистенціалізм', *Філософська думка*, № 3, с.16-20.
3. *Історія української філософії 2008*, Підручник, Академвидав, 624 с.
4. Кобець, Р 2009, 'Геть від марксизму, або Досвід заперечення радянської філософії', *Філософська думка*, № 3, с.22-24.
5. Лой, А 2009, 'Філософія – поруч', *Філософська думка*, № 3, с 25-28.

References:

1. Bilyi, O 2009, 'Samotsenzura i filosofskiyi dyskurs (Self-censorship and philosophical discourse)', *Filosofska dumka*, № 3, s. 20-22.
2. Husiev, V 2009, 'Uviaznena filosofii: diamat ta istmat vs chervonyi pozytyvizm ta chervonyi ekzystentsializm (Imprisoned Philosophy: Diamat and Istmat vs. Red Positivism and Red Existentialism)', *Filosofska dumka*, № 3, s.16-20.
3. *Istoriia ukrainskoi filosofii (History of Ukrainian philosophy) 2008*, Pidruchnyk, Akademydav, 624 s.
4. Kobets, R 2009, 'Het vid marksyzmu, abo Dosvid zaperechennia radianskoi filosofii (Away from Marxism, or the Experience of Denying Soviet Philosophy)', *Filosofska dumka*, № 3, s.22-24.
5. Loi, A 2009, 'Filosofiiia – pokruch (Philosophy is Near)', *Filosofska dumka*, № 3, s 25-28.